

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS DĖL SKAITYMO SKATINIMO PROGRAMOS PATVIRTINIMO

2006 m. lapkričio 30 d. Nr. 1200
Vilnius

Įgyvendindama Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programos įgyvendinimo priemonių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 17 d. nutarimu Nr. 1020 (Žin., 2006, Nr. [112-4273](#)), 196 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

1. Patvirtinti Skaitymo skatinimo programą (pridedama).
2. Pavesti Kultūros ministerijai kontroliuoti ir koordinuoti Skaitymo skatinimo programos įgyvendinimą.
3. Rekomenduoti savivaldybėms dalyvauti įgyvendinant Skaitymo skatinimo programą.

Ministras Pirmininkas

Gediminas Kirkilas

Kultūros ministras

Jonas Jučas

SKAITYMO SKATINIMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Skaitymo skatinimo programos (toliau vadinama – ši Programa) paskirtis – skatinti įvairaus amžiaus ir socialinių grupių gyventojus daugiau skaityti, gerinti jų skaitymo įgūdžius, taip pat kelti skaitymo prestižą.

2. Ši Programa bus įgyvendinama 2006–2011 metais.

3. Šios Programos vykdytojai – Kultūros ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija.

II. ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ

4. Skaitymas – pasaulio ir žmogaus pažinimo galimybė ir dvasinio tobulėjimo reikiamybė – šiandien užleidžia pozicijas kitiems informacijos gavimo būdams. Dalis žmonių, ypač tų, kurie ne itin linkę ar mažiau įgudę skaityti, užuot skaitę verčiau žiūri televizorių ar kitaip leidžia laisvalaikį.

5. Lietuvoje 2005 metais atliktas sociologinis tyrimas „Skaitymo mastas, kryptingumas ir poreikiai“ rodo, kad nuolat daugiau ar mažiau knygas skaito du trečdaliai, o dažnai – mažiau negu trečdalis gyventojų. Mažai skaito įvairaus amžiaus asmenys. Dažniausiai skaito turintieji aukštąjį išsimokslinimą, rečiausiai – pradinį ir pagrindinį. Daugiausiai skaito didžiųjų miestų, mažiausiai – kaimo vietovių gyventojai. Lietuvos dienraščių ir vietos spaudos visiškai neskaito penktadalis gyventojų, o su skaitančiais kartą per mėnesį – beveik trečdalis. Pilietiškumo ir raštingumo požiūriu tai prastas rodiklis, nes nesugebėjimas susipažinti su periodine spauda, ypač analitine publicistika, sunkina žmonių galimybes visavertiškai dalyvauti visuomenės įvykiuose.

6. Minėto sociologinio tyrimo išvados rodo, jog dideli socialiniai ir regioniniai skirtumai sunkina tolygų kalbos tobulinimo ir skaitymo įgūdžių ugdymą. Viena svarbiausių skaitymo plėtros kaimo vietovėse ir mažesniuose miestuose kliūčių – bibliotekų teikiamų paslaugų kokybė, menka jų darbuotojų kvalifikacija, skurdūs fondai. Skaitančiųjų mažėja ir dėl skurdo, daugelio leidinių bulvariškumo. Tai nurodyta sociologinių tyrimų metu. Bibliotekų fondų kiekybinė ir kokybinė plėtra – svarbiausias skaitymo prieinamumo didinimo veiksnys; svarbus ir geografinis patogumas, atvirumas, jauki aplinka. Mokinių polinkis skaityti ypač priklauso nuo sociokultūrinių vertybių, pirmiausia pasireiškiančių per šeimos aplinką: daugiau skaito mokiniai, kuriems kūdikystėje, vaikystėje buvo dažnai skaitoma, kurių namuose yra daugiau knygų ir kurių tėvai patys skaito. Taigi būtina šviesti šeimą,

aiškinti tėvams, kaip jie gali prisidėti prie vaikų kalbos ir skaitymo įgūdžių formavimo, tai padėtų ugdyti nuolat skaitančią visuomenę.

7. Trūksta institucijų ir įvairių dalykų pedagogų bendradarbiavimo, skatinančio skaityti, leidžiančio remti bendras iniciatyvas bibliotekininkų, pedagogų, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų, meno kūrėjų, socialinių darbuotojų, asociacijų atstovų bei kitų asmenų, galinčių parengti ir įgyvendinti skaitymo skatinimo projektus, kurie įvairiais būdais populiarintų knygą ir skaitymą, pabrėžtų knygos kultūros ir skaitymo svarbą istorijos, kultūros pažinimui, asmens ugdymui ir savišvietai.

8. Stokojama originalesnio ir įvairesnio literatūros kūrėjų bendravimo su skaitytojais.

9. Didžiausias skaitytojams skiriamas renginys Lietuvoje – tarptautinė Vilniaus knygų mugė. Didėjantis jos mastas ir populiarumas, kasmet gausėjantis užsienio svečių būrys, vis platesnė kultūros renginių programa liudija esant nemažai galimybių gausinti skaitytojų. Vis daugiau skaitytojų domisi nacionaline literatūra. Tačiau Vilniaus knygų mugė nepasiekia visų regionų ir socialinių grupių gyventojų. Lietuvoje įgyvendinamos skaitymo ir kalbos gebėjimų skatinimo ir sklaidos iniciatyvos (tarptautinė vaikų knygos diena ir panašiai) populiarinamos per mažai, todėl visuomenėje stokojama teigiamo požiūrio į skaitymą.

10. Nykstanti literatūros skaitovo profesija menkina galimybes deramai ir patraukliai pristatyti literatūrą visuomenei.

11. Laisvos leidybos rinkos sąlygomis sunku užtikrinti aukštą nacionalinės ir verstinės literatūros meninį lygį.

12. Ikimokyklinio ugdymo įstaigose trūksta naujausios vaikų literatūros ir periodikos, taigi pedagogams sunku vaiką sudominti knygomis ir skaitymu. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos su bibliotekomis bendradarbiauja retai arba visai nebendradarbiauja.

13. Pedagogai per mažai rūpinasi mokymo proceso diferencijavimu, domisi kiekvieno mokinio specialiais poreikiais (ypač kalbos ir skaitymo sutrikimų turinčių vaikų).

14. Švietimo institucijose stinga įvairių dalykų pedagogų bendradarbiavimo. Ugdymo ir švietimo institucijos mažai bendrauja su vaiko šeima. Nėra mokinių skaitymo ir kalbos įgūdžių vertinimo sistemos, atskleidžiančios šių įgūdžių stokos priežastis. Mokymo, kūrybiškumo ugdymo procesui trūksta įvairovės, skatinančios mokinius savarankiškai tobulėti.

15. Dalis baigusiųjų vidurinę mokyklą stokoja kalbos vartojimo ir skaitymo įgūdžių, tai trukdo jiems sėkmingai mokytis, dalyvauti visuomenės gyvenime, siekti profesinių tikslų. Tenkindami mokymosi ir profesinius poreikius, daugiau skaito tik 16–30 metų asmenys ir asmenys su aukštuoju išsimokslinimu. Tai liudija, kad mokymasis visą gyvenimą nėra tapęs vidutinio amžiaus ir vyresnių mažiau išsilavinusių asmenų nuostata.

16. Tyrimai rodo, kad senstant skaitoma vis mažiau, o mažiausia skaito asmenys, vyresni kaip 70 metų. Pensinio amžiaus asmenys dažnai jaučiasi izoliuoti ir nebereikalingi visuomenei. Menkos gyventojų finansinės galimybės įsigyti knygų ir kitokių leidinių.

17. Skaitymas padėtų integruoti neįgaliuosius ir kitus socialinę atskirtį patiriančius asmenis į visuomenę.

III. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

18. Šios Programos tikslas – gausinti nuolat ir dažnai skaitančių įvairaus amžiaus gyventojų ir taip ugdyti kūrybišką, tobulėti siekiančią, kritiškai mąstančią, pilietiškai atsakingą asmenybę.

19. Šios Programos uždaviniai:

19.1. sudaryti finansines sąlygas įgyvendinti skaitymo skatinimo projektus;

19.2. gerinti kultūros ir švietimo darbuotojų gebėjimus skatinti visuomenę skaityti;

19.3. stiprinti institucijų ir įvairių dalykų pedagogų bendradarbiavimą skaitymo skatinimo klausimais;

19.4. sukurti ir įdiegti skaitymo įgūdžių, masto, kryptingumo ir poreikių stebėsenos sistemą;

19.5. propaguoti skaitymą, kelti jo prestižą visuomenėje.

IV. NUMATOMI REZULTATAI IR VERTINIMO KRITERIJAI

20. Įgyvendinus šią Programą:

20.1. padaugės nuolat ir dažnai skaitančių įvairaus amžiaus gyventojų;

20.2. bus sudarytos tinkamos sąlygos skatinti gyventojus, ypač vaikus ir jaunimą, skaityti, ugdyti jų skaitymo įgūdžius;

20.3. bus sudarytos palankesnės sąlygos ugdyti kūrybinį ir kritinį mąstymą;

20.4. įvairių socialinių sluoksnių, grupių ir tautybių atstovai turės daugiau lygių galimybių tobulinti kalbą, skaitymo įgūdžius, palengvės jų integracija į visuomenę;

20.5. bus sudarytos geresnės sąlygos įvairaus amžiaus ir įvairių socialinių sluoksnių, grupių ir tautybių atstovams mokytis visą gyvenimą;

20.6. bus sudarytos palankesnės sąlygos kurti kultūros ir švietimo, kitų susijusių sričių valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų, nevyriausybinių organizacijų ir privataus sektoriaus glaudesnio bendradarbiavimo įgyvendinant bendrus skaitymo skatinimo projektus tradicijas;

20.7. bus sudarytos sąlygos formuoti teigiamą Lietuvos visuomenės požiūrį į skaitymą ir jo svarbą.

21. Šios Programos įgyvendinimo vertinimo kriterijai yra šie:

21.1. kiek Lietuvos gyventojų nuolat ir periodiškai skaito;

21.2. kiek surengta seminarų ir konferencijų, skirtų skatinti visuomenę skaityti, kiek juose dalyvavo gyventojų;

21.3. kiek parengta ir išleista leidinių apie skaitymo skatinimo metodiką;

21.4. kiek organizuota 2008-ųjų – skaitymo metų programos renginių ir kiek juose dalyvavo gyventojų.

V. PROGRAMOS FINANSAVIMAS

22. Lėšos šiai Programai įgyvendinti numatomos pagal Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto finansines galimybes rengiant atitinkamų metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą. Pagrindinis finansavimo šaltinis – Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, taip pat kitos teisės aktų nustatyta tvarka gautos lėšos.

23. Preliminarus lėšų, skirtinų šios Programos priemonėms įgyvendinti, poreikis nurodytas priede.

Skaitymo skatinimo programos
priedas

SKAITYMO SKATINIMO PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS

Uždaviniai	Priemonės pavadinimas	Atsakingas vykdytojas	Įvykdymo terminas	Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. litų					
				2006 metais	2007 metais	2008 metais	2009 metais	2010 metais	2011 metais
1. Sudaryti finansines sąlygas įgyvendinti skaitymo skatinimo projektus	1.1. Parengti ir kultūros ministro įsakymu patvirtinti Skaitymo skatinimo projektų finansavimo taisyklės	Kultūros ministerija	2007 metai	–	–	–	–	–	–
2. Gerinti kultūros ir švietimo darbuotojų gebėjimus skatinti visuomenę skaityti	2.1. Organizuoti mokymą skaitymo skatinimo projektų rengėjams ir vykdytojams – supažindinti juos su geros praktikos pavyzdžiais	Kultūros ministerija	2006–2011 metai	15	30	30	30	30	30
	2.2. Skatinti leidyklas, autorius, švietimo ir kultūros įstaigas rengti skaitymo skatinimo informacinę ir metodinę medžiagą tėvams, pedagogams ir studentams	Švietimo ir mokslo ministerija, Kultūros ministerija	2007–2011 metai	– –	20 20	20 20	20 20	20 20	20 20
	2.3. Įtraukti skaitymo skatinimo temas į mokytojų, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo, socialinių pedagogų, bibliotekininkų kvalifikacijos tobulinimo programas	Švietimo ir mokslo ministerija, Kultūros ministerija	2007–2011 metai	– –	10 10	10 10	10 10	10 10	10 10

Uždaviniai	Priemonės pavadinimas	Atsakingas vykdytojas	Įvykdymo terminas	Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. litų					
				2006 metais	2007 metais	2008 metais	2009 metais	2010 metais	2011 metais
3. Stiprinti institucijų ir įvairių dalykų pedagogų ryšius, plėtoti įvairių sektorių partnerystę skaitymo skatinimo srityje	3.1. Kultūros ministro įsakymu patvirtinti kasmet rengiamo skaitymo skatinimo projektų konkurso nuostatus, šio konkurso būdu remti bendrus kultūros, meno ir švietimo, socialinės apsaugos, sveikatos priežiūros įstaigų bei organizacijų, taip pat visuomenės informavimo priemonių skaitymo skatinimo projektus	Kultūros ministerija	2007–2011 metai	–	300	300	300	300	300
4. Sukurti ir įdiegti skaitymo įgūdžių mato, kryptingumo ir poreikių stebėsenos sistemą	4.1. Parengti 6–10 metų vaikų skaitymo įgūdžių vertinimo testus	Švietimo ir mokslo ministerija	2010 metai	–	–	–	–	60	–
	4.2. Ištirti skaitymo skatinimo ir kalbos gebėjimų ugdymo poreikius ir šios srities pokyčius	Kultūros ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija	2009, 2011 metai	–	–	–	50	–	50
5. Propaguoti skaitymą, kelti jo prestižą visuomenėje	5.1. Sukurti ir nuolat plėtoti šviečiamąją interneto svetainę, pristatančią skaitymo skatinimo iniciatyvas ir projektus	Kultūros ministerija	2007–2011 metai	–	30	10	10	10	10
	5.2. Organizuoti 2008-ųjų – skaitymo metų programos renginius	Kultūros ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija	2007–2008 metai	–	500	1000	–	–	–
	5.3. Kasmet rengti geriausių metų knygų suaugusiems ir vaikams rinkimo akcijas	Kultūros ministerija	2006–2011 metai	20	20	20	20	20	20
	5.4. Skirti 3 kasmetines premijas už nuopelnus skatinant skaitymą	Kultūros ministerija	2007–2011 metai	–	15	15	15	15	15

Uždaviniai	Priemonės pavadinimas	Atsakingas vykdytojas	Įvykdymo terminas	Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. litų					
				2006 metais	2007 metais	2008 metais	2009 metais	2010 metais	2011 metais
	5.5. Kasmet skirti 100 minimalių gyvenimo lygių dydžio vaikų literatūros premiją už vaikų literatūros ir skaitymo populiarinimą	Švietimo ir mokslo ministerija	2006–2011 metai	12,5*	12,5*	12,5*	12,5*	12,5*	12,5*

*Preliminarus lėšų poreikis priklauso nuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvirtinamo minimalaus gyvenimo lygio dydžio.
